Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

32 735 Mensenrechten in het buitenlands beleid

34 300 V Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2016

Nr. 148 BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 december 2015

Graag bied ik u hierbij een beknopt verslag aan van de bilaterale mensenrechtenconsultaties met China van 8 en 9 oktober jl. en het staatsbezoek aan China van 25-29 oktober jl.

Mensenrechtenconsultaties

Op 8 en 9 oktober jl. bracht een Chinese delegatie een bezoek aan Nederland voor bilaterale mensenrechtenconsultaties. De Chinese delegatie werd geleid door de speciale vertegenwoordiger voor mensenrechten, mevrouw Liu Hua van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Nederlandse delegatie door de mensenrechtenambassadeur. De Chinese delegatie was breed vertegenwoordigd met vertegenwoordigers van het Ministerie van Openbare Veiligheid, het *United Front Work Department* van de Communistische Partij, het Hoogste Volksgerechtshof en het Nationale Volkscongres. Aan Nederlandse zijde namen medewerkers van de Ministeries van Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties deel aan de consultaties.

Voorafgaand aan de formele consultaties sprak de plaatsvervangend directeur-generaal Politieke Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de brede bilaterale relatie met China, waar de consultaties over mensenrechten een essentieel onderdeel van zijn. Het is een van de belangrijke kanalen voor de Nederlandse regering om te kunnen spreken over de recente ontwikkelingen in de mensenrechtensituatie en zorgen daarover te delen. Tevens biedt het de mogelijkheid om kennis uit te wisselen en samenwerking te zoeken.

Tijdens de formele consultaties werd de Chinese delegatie geïnformeerd over de vluchtelingensituatie in Nederland en het belang van non-discriminatiebeleid, vooral in de strijd tegen radicalisering. De Chinese delegatie ging in op de moeilijke anderhalve eeuw die China

kst-32735-148
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

achter de rug had en op de uitdagingen in het huidige China. Zij noemde daarbij uitdrukkelijk de armoede en in de steek gelaten kinderen. Voorts ging zij in op de geboekte vooruitgang op het gebied van economische, sociale en culturele rechten en lichtte kort het Chinese Human Rights Action Plan toe. Daarna is uitgebreid gesproken over de zorgen over de mensenrechtensituatie in China en Nederland.

De mensenrechtenambassadeur stelde zeven thema's aan de orde: mensenrechtenverdedigers, LHBTI, vrouwen, vrijheid van meningsuiting en religie, minderheden en mensenrechten en bedrijfsleven. Zo heeft hij bijvoorbeeld zijn bezorgdheid geuit over de berichten van vele arrestaties van mensenrechtenadvocaten afgelopen zomer en de arrestaties en veroordeling van personen die voor hun mening opkwamen. Hij vroeg aandacht voor een aantal specifieke Chinese mensenrechtenverdedigers en overhandigde daarbij een lijst met namen. De mensenrechtenambassadeur onderstreepte het belang van onafhankelijke media en van ongehinderde toegang tot China. Hij bracht voorts zijn zorgen over een aantal ontwerpwetten en initiatieven gerelateerd aan de nationale veiligheid. Op het terrein van de positie van vrouwen, verwelkomde hij de rol van China op het terrein van vrouwenrechten, zoals de VN Top over de Beijing+20 en de toezegging om 10 miljoen dollar te doneren aan het VN Vrouwenfonds. Tegelijkertijd stelde hij de arrestaties van vijf vrouwenrechtenactivisten aan de orde op de vooravond van internationale vrouwendag dit jaar en vroeg hij aandacht voor gedwongen abortussen en sterilisaties en om de onderliggende problemen aan te pakken. Ook sprak de mensenrechtenambassadeur zijn zorgen uit over de strikte controle die de Chinese autoriteiten uitoefenden op religieuze activiteiten, vooral in gebieden waar minderheden wonen, en van ondergrondse christelijke kerken.

De mensenrechtenambassadeur heeft ook zijn bezorgdheid overgebracht over de groeiende spanningen en onvrede in de Tibetaanse gebieden en Xinjiang. De mensenrechtenambassadeur drong aan de onderliggende oorzaken aan te pakken, zorg te dragen voor gelijkwaardige economische ontwikkeling, participatie van minderheden in het besluitvormingsproces en de culturele en religieuze identiteit te respecteren. In lijn met de door uw Kamer aangenomen motie van het Lid Van Bommel vroeg hij aandacht voor de VN resolutie *Human Rights in the Administration of Justice* en riep hij geen personen te arresteren op basis van hun relaties met een verdachte[1].

De Chinese delegatie lichtte een aantal zorgen toe over de Nederlandse situatie. Zij stelde vragen over de ratificatie van het VN Gehandicaptenverdrag, de toedracht van het overlijden van Mitch Henriquez in het Zuiderpark, over de slechtere betaling van vrouwen dan mannen, Zwarte Piet, uitspraken van het Lid Wilders over minder Marokkanen, seksueel misbruik in de katholieke kerk en discriminatie van moslims bij het krijgen van woningen en banen.

Tijdens de lunch waren er informatieve presentaties over het Nederlandse College voor de Rechten van de Mens en het Europese Hof van de Rechten van de Mens. Ook bracht de Chinese delegatie een bezoek aan een gevangenis in Den Haag en aan Amsterdam waar de delegatie sprak met de gemeente en een aantal maatschappelijke organisaties over het diversiteits- en non-discriminatiebeleid.

---

[1] Motie van het Kamerlid Van Bommel d.d. 15 juni 2015, Kamerstuk 32 735, nr. 142 van 15 juni 2015.

De bilaterale mensenrechtenconsultaties verliepen, ondanks de vele kritische noten, in een openhartige en respectvolle sfeer. De speciaal vertegenwoordiger voor de mensenrechten nodigde de mensenrechtenambassadeur uit voor een volgende ronde consultaties in China en stelde voor om dan meer tijd uit te trekken. Verdere uitwisseling van kennis en *best practices* op terreinen van rechtsstaat, strafrechtketen en non-discriminatie waren zeer welkom.

Staatsbezoek

Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander en Hare Majesteit Koningin Máxima brachten op uitnodiging van president Xi Jinping een staatsbezoek aan de Volksrepubliek China van 25 oktober tot en met 29 oktober 2015. Zij werden bij hun bezoek vergezeld door Minister Koenders van Buitenlandse Zaken. Parallel reisde een brede economische missie met als overkoepeld thema *Sustainable Urban Development* naar China onder leiding van Minister Koenders. Staatssecretaris Dijksma van Economische Zaken en Staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport reisden mee met deelmissies op het terrein van agro (voedsel en tuinbouw) en life sciences & health. Over de handelsmissie zal worden gerapporteerd in de kwartaalrapportage van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

De laatste jaren is de relatie met China verdiept en verbreed, met het staatsbezoek als kroon op de geïntensiveerde relatie. Nederland heeft zich tijdens het staatsbezoek gepresenteerd als strategische partner die op uiteenlopende terreinen kan bijdragen aan duurzame verstedelijking. Tijdens het staatsbezoek was er onder meer aandacht voor samenwerking op het gebied van landbouw, agri&food, tuinbouw en landschapsontwikkeling, e-commerce, sport en design.

Het officiële gedeelte van het staatsbezoek vond plaats in Peking, waar de Koning bilaterale ontmoetingen had met president Xi Jinping, premier Li Keqiang en de voorzitter van de *Chinese People's Political Consultative Conference* Yu Zhengsheng. Ook vond er een welkomstceremonie en een staatsbanket plaats in de Grote Hal van het Volk. Uit de officiële gesprekken kwam naar voren dat China Nederland ziet als interessante partner in Europa en in mondiaal verband en de wens heeft om het bestaande *Open and Pragmatic Partnership for Comprehensive Cooperation* concreet uit te werken. Tijdens deze gesprekken kwamen diverse onderwerpen aan de orde, zoals handel en investeringen, landbouw, water(management), toerisme, de rol van China in vredesoperations, de AIIB, duurzaamheid en mensenrechten.

Tijdens het staatsbanket sprak de Koning een tafelrede uit over de onderlinge banden tussen China en Nederland en de verwevenheid van onze belangen. Ook sprak hij waardering uit over de constructieve dialoog met China, ook over onderwerpen waarover China en Nederland soms verschillend denken, zoals de mensenrechten. Het voortzetten van deze dialoog helpt om de banden te versterken.

Naast het officiële gedeelte bevatte het programma van het staatsbezoek een breed scala aan activiteiten en bezoeken.

Voorafgaand aan het staatsbezoek had ik een ontmoeting met vier vertegenwoordigers uit de mediawereld die hun inzichten deelden over de actuele situatie in China waar het de mediavrijheid betreft. Daarbij kwamen zowel de geschreven pers als ook internetvrijheid ter sprake, met name de gevolgen van nieuwe wetgeving die een verdere inperking van de vrijheid van meningsuiting mogelijk maakt. Deze ontmoeting onder-

schreef de zorgen die Nederland heeft omdat de vooruitgang op het terrein van politieke en burgerlijke rechten is achtergebleven en op deelterreinen zelfs lijkt afgenomen.

Als aftrap van het staatsbezoek woonde het Koningspaar een voetbaltraining bij, als voorbeeld van de Chinese-Nederlandse samenwerking om op basis van Nederlandse methodiek voetbaltraining te introduceren op scholen in China. Ook bezochten zij het Sino-Dutch Dairy Development Center, een melkveehouderij en onderzoekscentrum waar Wageningen UR en Friesland Campina met de China Agriculture University samenwerkt aan de ontwikkeling van de zuivelsector in China.

In Peking bezocht de Koning verder het Nederlandse paviljoen van de Beijing Design Week, het *Next City Living Lab*, in de traditionele hutong wijk Dashilar waar verschillende exposities en presentaties plaatsvonden van Nederlandse en Chinese architecten, designers en ondernemers met als centraal thema «sustainable urban development». Ook nam hij deel aan een rondetafelbijeenkomst met Nederlandse en Chinese CEO's die tot doel had de bilaterale handels- en investeringsrelatie te versterken en te intensiveren.

Na Peking bezocht de Koning het Löss-plateau bij Yan'an in de province Shaanxi, waar hij zich liet informeren over de manier waarop een geërodeerd landschap hersteld kan worden en weer een ecologische en economische functie kan krijgen.

In Shanghai bezocht de Koning de *China Executive Leadership Academy Pudong* (CELAP) om een toespraak te geven met als thema de bestuurlijke uitdagingen voor China en Nederland. Hij ging daarbij in op drie belangrijke, kenmerkende elementen in de Nederlandse bestuurlijke setting; ruimte voor participatie van burgers, samenhang in de planning en uitvoering van beleid, respect voor de rechtsstaat en het belang van integer bestuur. Respect voor de rechtsstaat betekende onafhankelijke rechterlijke macht en onafhankelijke toezichthouders, die waarborgen dat mensen eerlijk en rechtvaardig behandeld worden en dat mensenrechten worden gerespecteerd. Hij onderstreepte dat deze drie elementen belangrijk waren, omdat deze bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling op langere termijn die door het volk wordt gesteund en gedragen. Hij gaf aan dat dit onderwerp zowel in China als in Nederland voortdurend de aandacht verdiende. Ook hierbij wees hij op het belang om de constructieve dialoog die Nederland en China hebben op het terrein van de mensenrechten voort te zetten.

Daarna bezocht de Koning het eiland Chongming, waar op initiatief van het WWF een natuurreservaat als rustplaats voor trekvogels is ingericht. Daar bezocht hij ook een model kas met Nederlandse toeleveranciers, waar moderne en duurzame technieken gebruikt worden om de voedselproductie in een stedelijke omgeving te vergroten. Ook bezocht de Koning de vrijhandelszone in Shanghai om vertegenwoordigers van Nederlandse bedrijven en de Chinese overheid te ontmoeten.

Het staatsbezoek eindigde met een bezoek aan de Alibaba-campus in Hangzhou, waar verschillende Nederlandse initiatieven op het gebied van e-commerce in China werden ontplooid.

Tijdens het staatsbezoek werden verscheidene MoU's, overeenkomsten en contracten getekend, waarvan de meeste zich richtten op landbouw/tuinbouw en life sciences & health, maar ook op sectoren als

(hernieuwbare) energie, high tech, duurzame stadsontwikkeling en dienstverlening. Ook werden enkele investeringsovereenkomsten getekend.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders